

РЕЦЕНЗИЯ

от проф. д. ик. н. **Виржиния Иванова Желязкова**
от **Висшето училище по застраховане и финанси - София**

на дисертационен труд за присъждане на научна степен „доктор на науките”

в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки

Професионално направление 3.8. Икономика

Автор: Катерина Волкова

Тема: „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономическо потенциал на организациите в агро-продоволствения сектор в условията на дигитализация“ (в оригинал: „Теория и методология развития совокупного финансово-экономического потенциала организаций агропродовольственной сферы в условиях цифровизации“) Трудът е представен на руски език.

1. Общо описание на представените материали

Със заповед № 268 от 27.06.2023 г. на Ректора на Висшето училище по застраховане и финанси (ВУЗФ) проф. д.ю.н. Борис Велчев съм определена за член на научното жури за осигуряване на процедура за защита на дисертационен труд на тема : „Теория и методология за развитие на съвкупния финансово-икономическо потенциал на организациите в агро-продоволствения сектор в условията на дигитализация“ (в оригинал: „Теория и методология развития совокупного финансово-экономического потенциала организаций агропродовольственной сферы в условиях цифровизации“) за придобиване на научна степен „доктор на науките” в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки, Професионално направление 3.8. Икономика. Автор на дисертационния труд е д-р Катерина Волкова – кандидат към катедра „Финанси и застраховане“ във ВУЗФ.

Предадените от д-р Волкова материали включват следните документи:

- автобиография;
- копие на дипломата за придобита образователната и научна степен „доктор“;

- дисертационен труд за присъждане на НС „доктор на науките“, разработен на руски-език;
- автореферат на дисертационния труд на руски и на български език;
- списък на научните публикации на кандидата, пълнотекстови копия и резюметата към тях;
- справка за изпълнение на националните минимални изисквания за присъждане на НС „доктор на науките“ по ПН 3.8 Икономика;
- декларация за оригиналност.

Кандидатът е приложил 2 монографични изследвания (едното на основата на текста на дисертационния труд за присъждане на НС „доктор на науките“) и 15 броя статии и доклади в научни издания.

Документите като цяло са в изрядно състояние, но имам една бележка по отношение на коректността на справката за публикациите, с които кандидатът участва в процедурата – наблюдава се различие между списъка с публикациите, представен като отделен документ, списъка с публикациите в автореферата и справката за научните публикации на кандидата във формата на минималните задължителни изисквания на Закона за развитието на академичния състав в Р България (ЗРАСРБ) и Правилника за неговото прилагане. В първия списък са посочени две монографии 15 статии и доклади в научни списания, във втория 131 публикации, в третия – 1 хабилитационен труд (който не е изискуем при настоящата процедура и не подлежи на оценка), 1 монографично изследване (по същество – книга на базата на дисертационен труд за присъждане на ОНС „доктор“), 39 статии и доклади (част от които неточно разпределени в категорията „...публикувани в научни издания, индексирани в световноизвестни бази данни с научно информация“), две глави и от колективни изследвания. При броенето на необходимия брой точки за изпълнение на националните минимални изисквания за присъждане на НС „доктор на науките“ и по трите списъка изискванията са преизпълнени, няма съмнения в качествата на кандидата за самостоятелно провеждане на научни изследвания, но би следвало справките да са коректно изготвени по отделните елементи и да няма различия между тях. За целите на процедурата се изисква да се представят тези публикации, с които кандидатът участва конкретно, а не на които е автор изобщо.

2. Кратки биографични данни за кандидата

Д-р Катерина Катсиарина Волкова е родена на 9 март 1988 година в Беларус. Завършва висшето си образование по специалност „Счетоводство“ през 2010 година и придобива ма-

гистърска степен по „Иономикс“ през следващата година в Държавния университет по технология на храните „Могильов“ в Беларус. Д-р Волкова продължава академичното си развитие в същия университет, като защитава докторантура през 2015 година и заема академичната длъжност „доцент“ от следващата година. Кандидатът притежава сериозен опит в провеждането на научни изследвания, което демонстрира в дисертационния си труд за присъждане на научната степен „доктор на науките“, както и в богатата ѝ научна продукция от книги, статии и доклади в научни издания на различни езици.

3. Актуалност на тематиката и целесъобразност на поставените цели и задачи

Представеният за рецензиране дисертационен труд и автореферата към него са разработени на руски език на тема, която е неизменно актуална през последните тридесет години – теория и методология на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агро-продоволствената сфера в условията на дигитализация. Темата набира значимост особено през последните години със засилващите се процеди на дигитализация във всички сфери на икономическия живот.

4. Познаване на проблема

Изследването представлява задълбочен анализ на съществен за глобалната икономика въпрос, основан на подробно и критично проучване на многобройни литературни и статистически източници по темата. От изложението безспорно проличава високата осведоменост на кандидата, ангажираността ѝ с проблематиката и богатия изследователски опит, който притежава. Показателно за това е и отличното познаване на научната литература по изследваната тематика, видно както от текста на труда, така и от впечатляващия списък на научните публикации, цитирани в него – общо 475.

5. Методика на изследването

Методиката на изследването в дисертационния труд е подходящо избрана за целите на работата – тя е от смесен характер – хибрид между методи от семействата на качествения и на количествения анализ. От областта на качествените методи са приложени критичния анализ, абстрактно-логичния метод, обобщението на научния опит, както и сравнителния анализ. Сред използваните количествени методи се отличават икономико-математическото моделиране, корелационният анализ, математико-статистическият анализ с помощта на MS Excel и прогнозирането. Прилагането на всички тези методи в съвкупност обогатява научни-

те качества на дисертационния труд и допринася за високата стойност на изводите, резултатите и приносите в него.

6. Характеристика и оценка на дисертационния труд

Трудът се състои от общо 440 страници. В структурно отношение е формиран от увод, пет глави, заключение, списък на използваната литература и два броя приложения. В рамките на изложението са представени общо 168 броя таблици и толкова на брой графики. Използваната литература наброява внушителните 475 източника от различен характер – монографични изследвания, статии, доклади и други научни публикации, онлайн източници и пр. Трудът започва с увод, в рамките на който кандидатът въвежда в изследваната тематика. Ясно са дефинирани актуалността, обектът, целите и задачите на изследването. Не е формулирана теза на труда, което препоръчвам да бъде направено. Това би могло да стане лесно – налице е достатъчна дисертабилност на темата, както и аналитичност, за да се изведе теза, каквато е академичната практика за подобен род трудове.

Първата глава (раздел) има въвеждащ в тематиката характер – посветена е на някои основни положения от областта на методологията на развитието на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите. Тук кандидатът разглежда в теоретичен план различни категории, като „потенциал“ в икономически план, „съвкупен финансово-икономически потенциал на организацията“, особено в агро-продоволствената сфера и други. След това анализът преминава към някои основни методологически подходи към оценката на този потенциал.

Обект на втората глава е методическият инструментариум за оценка и разработка на бизнес модели за дигитално развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организацията. В тази част от изложението кандидатът анализира същността на дигиталната икономика и дигиталната трансформация, техните елементи в структурно отношение, различни класификации и оценки за значимостта им. По-нататък в теоретичен ракурс изложението преминава в очертаване на връзката между дигитализацията и иновационното развитие на икономиката. Представен е многокритериален модел за дигитално развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агро-продоволствената сфера.

В рамките на третата глава кандидатът анализира съвкупния финансово-икономически потенциал на агро-продоволствената сфера в Република Беларус. Първо са представени съвременното състояние и тенденции на развитието на аграрния бизнес, по-нататък изложението преминава към представяне на водещите тенденции в развитието на преработващата промишленост, след това авторът разглежда условията и факторите за по-

вишаване на ефективността на използването на финансово-икономическия потенциал на организациите от разглежданата от нея сфера. Главата завършва с предложената от кандидата методика за неговата комплексна оценка.

Във фокуса на четвъртата, предпоследна глава на представения за рецензиране дисертационен труд, са поставени прогнозните модели и тенденции за устойчив ръст на потенциала на агро-продоволствената сфера по отделни видове дейности. Тук кандидатът представя своите прогнози за развитие на агро-продоволствената сфера по примера на производството на месо и месни продукти. След това представя и анализира глобалните тенденции и потенциал за устойчив ръст на производството на мляко и млечни продукти и след това на плодове, зеленчуци и картофи.

В последната, пета глава, кандидатът представя концептуалните направления на иновационното развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агро-продоволствената сфера. Тук са изложени някои основни препоръки за устойчивото развитие на световните и националните производства на хранителни продукти. След това са очертани стратегическите ориентири на развитието на износния потенциал на световния пазар на продоволствени стоки. Изяснен е механизма на устойчивото иновационно развитие на съвкупния финансово-икономически потенциал на организациите от агро-продоволствената сфера на Република Беларус.

7. Приноси и значимост на разработката за науката и практиката

Основният принос на кандидата в рамките на представения за рецензиране дисертационен труд е обосноваването на потенциала на организацията от агро-продоволствения сектор като ключова даденост за реализиране на финансово-икономическия ѝ потенциал в контекста на дигитализацията. Този принос може да бъде декомпозиран на отделни елементи, които изследват конкретни аспекти на функционирането на този тип организации, основните сред които считам, че са следните:

- Разработен е инструментариум за оценка и повишаване на ефективността на тези организации конкретно в контекст на Беларус;
- Разработен е методологически подход за комплексен анализ на формирането и развитието на финансово-икономическия потенциал на тези организации;
- Усъвършенстван е съществуващия инструментариум за комплексна оценка на тенденциите, които движат развитието на тези предприятия;

- Предложена е методика за цялостна оценка на съвкупния финансово-икономически потенциал на тези организации на основа на изчисляването на индекс за развитието на агро-продоволствената сфера. Това позволява да се правят сравнение между представянето на различните предприятия в сектора и да се ранжират по успеваемост.

Тези приноси имат предимно научно-приложен характер, което подчертава значимостта на дисертационния труд за практиката, на чиито конкретни проблеми предлага решения.

8. Преценка на публикациите по дисертационния труд

Към момента кандидатът д-р Волкова е автор на общо 131 научни публикации, сред които 2 колективни и 2 самостоятелни монографии. Основавам се на списъка на научните публикации приложен като отделен документ към документацията на кандидата и приемам, че в настоящата процедура кандидатът участва с две монографии и 15 статии и доклади.

Това надхвърля минималните национални изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане за присъждането на научната степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8 Икономика.

9. Преценка за изпълнение на минималните национални изисквания

Кандидатът изпълнява и надхвърля минималните национални изисквания на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане за присъждането на научната степен „доктор на науките“ в професионално направление 3.8 Икономика, видно от справката за научните публикации и за цитируемостта на кандидата.

10. Лично участие на кандидата

Към момента няма информация, която да дава основание автентичността на представения дисертационен труд и публикации на кандидат д-р Волкова да се поставя под съмнение.

11. Автореферат

Като цяло авторефератът е изготвен в съответствие с възприетите добри академични практики и коректно представя дисертационния труд в сбит вид в рамките на общо 57 страници. В него са систематизирани основните моменти от дисертационния труд. Прави впечатление, че липсва отделна част, посветена на научните и научно-приложни резултати и при-

носи на кандидата, оформени са само изводи от изследването. От тях по пътя на логиката могат да се извлекат приносите. Те безспорно са налице, но не са изведени.

12. Критични забележки и препоръки

Освен препоръката да се постави експлицитно теза в увода на труда, нямам съществени бележки към дисертацията на кандидата. Тя безспорно притежава висока научна стойност. Имам препоръка по оформление на списъка с публикации за участието в процедурата, която препоръка обосновах в т. 1 по-горе, както и по въпроса за необходимостта в автореферата да има отделна част, посветена на научните и научно-приложни приноси на кандидата.

13. Лични впечатления

Не познавам лично кандидата, но имам отлични впечатления от нея на основата на богатата ѝ научна продукция.

14. Препоръки за бъдещо използване на дисертационните приноси и резултати

Да се обмисли публикуване на части от труда на английски език в престижни индексирани издания с цел постигане на по-голяма разпознаваемост на кандидата и на резултатите от труда ѝ.

ЗАКЛЮЧЕНИЕ

Дисертационният труд на кандидат д-р Катерина Волкова съдържа научни, научно-приложни и приложни резултати, които отговарят на изискванията на ЗРАСРБ и Правилника за неговото прилагане. Представените материали и дисертационни резултати напълно съответстват на специфичните изисквания на съответния Правилник на Висшето училище по застраховане и финанси.

Дисертационният труд е атестация за това, че кандидата притежава задълбочени теоретични знания и професионални умения по Професионално направление 3. 8. Икономика, като демонстрира качества и умения за самостоятелно провеждане на научни изследвания.

Поради гореизложеното, убедено давам своята положителна оценка за проведеното изследване, представено от рецензираните по-горе дисертационен труд, автореферат, постиг-

нати резултати и приноси, и предлагам на почитаемото научно жури да присъди научната степен „доктор на науките“ на Катерина Волкова в Област на висше образование 3. Социални, стопански и правни науки; Професионално направление 3. 8. Икономика.

31 август 2023 г.

Рецензент:

(проф. д. ик. н. Виржиния Желязкова)